

מו"מ על המו"מ

ארה"ב ואיראן מחליפות בימים אלה מסרים קשוחים על משא ומתן אפשרי לפתרון משבר הגרעין האיראני. שתיהן מציגות תנאים למשא ומתן ישיר ביניהן, ראשון מסוגו. בשפה המקצועית של יחסים בינלאומיים מכנים את התופעה הזו "משא ומתן על המשא ומתן".

במהלך ועידה בינלאומית שהתקיימה לאחרונה במינכן אמר סגן הנשיא האמריקאי ג'ו ביידן, כי "יש עדיין זמן ויש עדיין מקום לדיפלומטיה שמגובה בלחץ, הכרזת נמצא במגרש האיראני". הוא הוסיף שהשיחות יתנהלו רק "בתנאי שההנהגה האיראנית והמנהיג העליון עלי חמינאי יהיו רציניים".

ביידן רמז לכך שסבבי המשא ומתן הקודמים לא היו רציניים, משום שאיראן לא הייתה מוכנה לשום פשרה, ומטרתה העיקרית הייתה להרוויח זמן ובינתיים להתקדם לקראת הפצצה. המסר שלו היה ברור: ארה"ב לא תסכים למשא ומתן כזה, וגם לא תסיר את הסנקציות רק בתמורה לעצם נכונותה של איראן להיכנס לדיון.

התשובה האיראנית לא איחרה לבוא. בימים האחרונים השיבו שני מנהיגי איראן – הרוחני והחשוב יותר, האייתוללה עלי חמינאי, והפוליטי, מחמוד אחמדינז'ד – בשלילה מותנית על קריאת ביידן. הם מוכנים למשא ומתן, אבל בתנאי שארה"ב והמערב "יכירו בזכותה של איראן לקיים תוכנית גרעינית", ובתנאי שיוסרו ממנה הסנקציות הכבדות. מובן שארה"ב אינה יכולה לקבל את

התנאים האלה, שפירושם הכשלת המשא ומתן עוד לפני שהתחיל והכשרת דרך מהירה לרכישת הפצצה.

ייתכן מאוד שהעמדה הקשוחה של מנהיגי איראן נובעת מהפחד רשנות שהעניקו למינויים הבכירים החדשים של אובמה בתחומי החוץ והביטחון. ג'ון קרי הוא כבר שר החוץ, ואילו צ'אק הייגל הוא שר ההגנה המיועז. שניהם בוגרי המלחמה בווייטנאם ומתנגדים עקרונית כמעט לכל שימוש בכוח.

בניגוד לעדות שהייגל מסר לאחרונה במסגרת שימוע בסנאט, הוא התנגד לסנקציות ולכל שימוש בכוח וטען שבכלל אי-אפשר שר לעצור את הגרעין האיראני. בעדותו בסנאט הוא נכשל בכך שהגדיר את השלטון באיראן כ"לגיטימי". שליטי איראן פירשו את מינויי קרי והייגל ואת הזמנת ביידן למשא ומתן כאותות של חולשה, שאותם יש לנצל כדי להתקדם בתוכנית הנשק הגרעיני ולהציב תנאים קשים לפתיחת השיחות.

המבוי הסתום הנוכחי מאיים למוטט את האסטרטגיה האיראנית של אובמה. הוא תיכנן סנקציות כבדות שירככו את העמדה האיראנית ויובילו למשא ומתן ישיר בעל סיכויים טובים לעצור את הפצצה. מתברר שהמטרות של שני הצדדים סותרות: ארה"ב רוצה שאיראן תפסיק את העשרת האורניום, ואילו איראן רוצה להפסיק את הסנקציות. אם לא יתקיים משא ומתן, איראן תמשיך לפתח נשק גרעיני ואובמה יעמוד בהתחייבותו למנוע ממנה נשק כזה ועלול להגיע לצומת שמימינה הדרך לפצצה ומשמאלה רק פעולה צבאית.

היריות הדיפלומטיות ששני הצדדים החליפו לאחרונה אינן סוגרות את הדרך לשיחות. המשא ומתן על המשא ומתן יימשך בערוצים פומביים ואולי גם סודיים. בביקורו הקרוב בארץ אובמה יצטרך להבהיר מה הוא מתכוון לעשות, אם הסנקציות והדיפלומטיה לא יניבו תוצאות. ■

פרופ' איתן גלבוץ הוא מומחה לארה"ב, ראש ביה"ס לתקשורת וחוקר בכיר במרכז בסיא למחקרים אסטרטגיים באוניברסיטת בר-אילן

שליטי איראן פירשו את מינויי קרי והייגל ואת הזמנת ביידן למשא ומתן כאותות של חולשה, שאותם יש לנצל כדי להתקדם בתוכנית הנשק הגרעיני ולהציב תנאים קשים לפתיחת השיחות

